

גליון מס' 343

עירובין ע"ד-פ'

- ◆ הנחת עירוב תחומין עבור כל בני העיר
- ◆ זכייה לצורך רשות לאכול ללא הפרעה
- ◆ עירוב תחומין בנתיבי אילון
- ◆ הדלקת נר חנוכה - היכן?

ה שבוע בגליון

- ◆ עירוב חצרות ב"צימרים"
- ◆ בית דירות להשכרה שבעליו מתגורר בו
- ◆ "תפיסת יד" על ידי הרהיטים
- ◆ הגדרת "שיעור מחיצה"

דבר העורך

אין שמחה כשמחת התורה

אם תשאלו אותו, הוא יספר לכם על טיבו של כל קמט וחרץ. זה מהיום בו גורש מעיריתו על ידי הנאצים. הצלקת ממחנה העבודה. לכל דבר יש סיבה. מאחורי כל קמט מסתתר סיפור. **האור**... זה כבר סיפור אחר, מרתק, מרגש ומפעים. אתם רואים אותו? דומני שאפילו דרך תמונה בצבעי שחור לבן, האור הזוהר המקיף אותו בשעדת השמחה, יוצא מתוך הנייר ומאיר על כל סביבותיו. **ויש** לו סיבה טובה לכך.

המעשה הנפלא מתרחש במחוז הצפון, תחת אחריותו של הרכז הנמרץ ה"ר אברהם דנציגר הי"ו, בשיעורו של הרב מגיד השיעור הרב שלמה מונק שליט"א, הנמסר בבית הכנסת חניכי הישיבות בכל יום, בין השעות 17: 30-19: 00.

דמותו של ר' יעקב פרל הי"ו, איש ציבור וחבר מועצה, מוכרת בקהילות הצפון, במיוחד בקרב תושבי העיירה רכסים, בה קבע את משכנו בארץ ישראל. הוא עבר בחייו דברים רבים, ולמרות זאת, מצב רוחו המרומם והעירני מעורר עליוות ושמחה גם בקרב סובביו. כאשר נשאל בדיווחו בעת הסיים, עליו נספר תכף, "ר' יעקב, תן עצה לדור הצעיר", השיב: "מה אומר. שמונים השנים הראשונות אינן פשוטות. אומרים שהשמונים הבאות קלות יותר...". כזה הוא ר' יעקב, חיוני ועליל.

התמונה צולמה בעת סעודת מצווה מיוחדת במינה, שנערכה על ידי ר' יעקב ורעייתו שתחי', בפאר והדר ובטוב טעם. אם תשאלו לשמחה זו מה עושה? איזו שמחה לא חווה ר' יעקב בשמונים שנות חייו, שעתה, על סף כניסתו לעשור התשיעי לחייו, זוכה הוא

נחמה ורחמים

דף עב/ב - עג/א האחים שהיו אוכלים... פה/ב אם יש שם תפיסת יד...

עירוב חצרות ב"צימרים"

כל חצר בה קיימים בתים, זקוקה לעירוב חצרות לפני שבת. אלמלא עירוב חצרות, אין בני החצר רשאים לטלטל מבית לבית ומן הבית אל החצר ולהיפך. גם בניין מגורים שלא נעשה בו עירוב חצרות, אסור לטלטל מן הבית אל חדר המדרגות!

רבות דנים הפוסקים בענייני עירוב חצרות בבנייני ענק, אשר בצלם חוסים המונים, בתי מלון, בתי חולים וכדומה. כל אחד מסוגי המקומות הללו, עולם מלא הוא בפני עצמו מבחינה הלכתית, ובמאמרנו הבא נתמקד בשאלה הנוגעת ל"צימרים", בהם משכירים חדרים למשפחות. בשונה מבתי מלון, בהם האכילה נעשית בחדר אוכל אחד, ב"צימרים" כל משפחה אוכלת לנפשה, ובשונה מבתי חולים בהם לכל הפחות מקורו של האוכל הנאכל על ידי כל דרי הבניין, במטבח אחד, הרי שכל משפחה המתגוררת ב"צימרים" מביאה עמה את מאכליה. הנידון הוא, איפוא, האם יתכן דבר מה שיאחד בין הדיירים הדרים בצימרים באותו בניין, או באותה חצר, ואשר יגרום לכך שאינם זקוקים לעשות עירוב חצרות.

בית דירות להשכרה שבעליו מתגורר בו: ובכן, מחלוקת גדולה קיימת בין הפוסקים, לגבי מקום אשר כזה שבעליו מתגורר בו, כפי המצוי ב"צימרים" רבים, שבעל המקום מתגורר באחד מאגפי הבניין.

"תפיסת יד" על ידי הרהיטים: ההלכה קובעת (פה/ב, ונפסק בשו"ע סי' שע סעיף ב), כי בעל הבית המתגורר במקום, ויש לו "תפיסת יד" בדירות המושכרות על ידו, וחפציו מונחים בהן (משנ"ב שם סק"י וסק"א), הרי הוא גורם לכך שאין צורך בעירובי חצרות, שהרי הכל שלו והוא אף משתמש בו. מעתה, בעל בית מלון המתגורר במלונו, פתר את הבעיה לחלוטין, מפני שבכל חדר ובכל פינה במלון יש לו חפצים, הלא הם הרהיטים הגודשים את המלון. היש לכך "תפיסת יד" גדולה מזו?

אכן, המהרש"ג (שו"ת סי' קכ"ב) והגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל (שו"ת "אגרות משה" או"ח ח"א סי' קמ"א) פוסקים כן. אולם, רוב הפוסקים (חזו"א סי' צ"ב ד"ה תשובה, שש"כ פ"ז הערה נ"ח בשם ערוה"ש, שו"ת "דבר אברהם" ח"ג סי' ל', שו"ת "מנחת יצחק" ח"ד סי' נ"ה בשם מהרש"ם, שו"ת "שבט הלוי" ח"ב סי' נ"ד, וכן מורה הגר"ש אלישיב שליט"א, ע"י בספר "עירובי חצרות" עמ' רע"ד) חולקים על כך בטוענם, כי אם חפציו של בעל הבית מושכרים אף הם לדייר המתגורר בחדר, אין זה נחשב "תפיסת יד". כלומר, אנו מחשיבים את בעל המקום כמי שיש לו אחיזה בחדר המושכר, מפני שיש לו בו חפצים, ואם הם עצמם מושכרים לדייר, מה תועלת בקיומם?

הא ראייה, טוענים הפוסקים, אם אכן די בחפץ מושכר כדי להחשיב את בעל הבית כמי שיש לו "תפיסת יד" במקום, מדוע אין די בכך שהבית עצמו שלו הוא.

ראוי לציין, כי נידון זה אינו אלא כאשר שוכרים את המקום לזמן מרובה – יותר משלושים יום! אך כאשר שוכרים את המקום לזמן מועט, כל השוכרים טפלים כלפי

נר ה'

נשמת אדם

לעילוי נשמת

ר' יעקב מנחם אדורס ז"ל

ב"ר בן-ציון וגיסל הי"ד נלב"ע כ"א כסלו תשס"ג

ת.נ.צ.ב.ה.

הונצח ע"י המשפחה שוחיו

לעילוי נשמת

מרת גישה סגל ע"ה

ב"ר מנחם מנדל תלמוד ז"ל נלב"ע כ"ב כסלו תש"ץ

ת.נ.צ.ב.ה.

הונצחה ע"י בנה ידידנו ע"יד

ה"ר מנחם סגל ומשפחתו שיחיו

לעילוי נשמת

הרה"ח ר' מאיר ברסלויצר ז"ל

בן הרב מנחם מנדל זצ"ל נלב"ע י"ט כסלו תשמ"ד

וזוגתו מרת בלומה רבקה ע"ה

בת ה"ר מנחם ראובן ז"ל נלב"ע י"ז כסלו תשנ"ח

ת.נ.צ.ב.ה.

הונצחו ע"י בנם ידידנו ה"ר חיים יצחק ברסלויצר ומשפחתו שיחיו י"ב ט"ז

בעל הבית היהודי הדר שם בקביעות, ואין צריך כלל עירוב חצרות בבנין זה, שהוא נחשב כחצר עם דייר אחד בלבד (ראה "שולחן ערוך" או"ח סי' ש"ע סעי' ח' וב"משנה ברורה" שם). אין באפשרותנו להכנס לפרטי ההלכות של מקומות דיור ציבוריים, כגון, בתי מלון, בתי חולים וכדומה, אך נציין נקודה חשובה הנוגעת למקומות רבים. כאשר לכל דייר בבנין מקום לינה פרטי בחדר משלו אך מקום האוכל משותף, הרי הם נחשבים כבני דירה אחת, ואינם זקוקים לעירוב חצרות כלל. כלומר, גם אם חלק מן הדיירים נמנים על אלו שהימצאותם פוסלת את העירוב במקום בו הוא נדרש, כגון, נכרי או מומר, במקרה זה אינם מבטלים את אפשרות הטלטול, מפני שאין צורך בעירוב חצרות.

ברם, כאשר כל דייר אוכל בחדרו, אך האוכל מסופק ממטבח מרכזי, דבר המצוי בבתי מלון ובבתי חולים, העובדה שכולם שותפים באותם מאכלים, נחשבת כעשיית עירוב, שהרי כך למדנו (לעיל ע"א), לגבי שיתופי מבואות, כי כאשר בני המבוי שותפים בחבית, אינם צריכים לעשות שיתופי מבואות, והוא הדין לגבי עירובי חצרות. אולם, במקרה זה, המצאותו של פסול לעירוב במקום, פוסלת את העירוב, אלא אם כן שוכרים ממנו את רשותו ("נתיבות שבת" להגריי בלוי שליטי"א פרק ל"א הערה ט"ו).

דף פ/ב עושין לחי אשירה

הגדרת "שיעור מחיצה"

במאמר זה נתוודע לאחד מסברותיו המיוחדות של הגאון רבי חיים מבריסק זצ"ל, באמצעותה הוא מבדיל ומפריד בין שני נידונים הלכתיים, הנראים כדבוקה אחת שאין להפרידה.

קורת מבוי שנעשתה מעצי אשרה, שדינם לשריפה - אינה כשרה לתפקידה, כך סובר רב חייא בר אשי וכן הלכה ("שולחן ערוך" או"ח סי' שס"ג סעי' ט"ז). זאת, לאור הכלל המפורסם: "כתותי מכתת שיעורי". כלל זה קובע, כי דין הכילוי המוטל על חפץ, נוטל ממנו את שיעורו הכולל, וכבר כעת דרגת חשיבותו היא כאילו כבר נשרף. והנה, למרות זאת, אומר רב חייא בר אשי, כי לחי אשר הוצב בפתח המבוי כשר לתפקידו, גם אם הוקצע מעצי אשרה! הלומד מוצא עצמו תמה, מדוע הלחי כשר, כפי שאכן תמהים בעלי התוספות (ד"ה "אבל") וראשונים נוספים בגמרתנו; כשם שקורת מבוי זקוקה לשיעור רוחב, כך גם הלחי זקוק לשיעור אורך, שכן, לחי שאורכו פחות מעשרה טפחים, אינו כשר. מדוע, איפוא, שיעור עשרת הטפחים שלו, אינו נכתת מפני דין השריפה שנתלה בו (ועיי' ראב"ד הל' שבת פרק י"ז הל' י"ב).

הגאון רבי חיים מבריסק זצ"ל (חינושי רבינו חיים הלוי, הל' שבת) יישב את הדברים, על ידי הצבת סברה מחודשת להבנת שיעור עשרה טפחים הדרוש כדי ליצור רשות היחיד. אנו יודעים, כי שטח המוקף במחיצה בגובה עשרה טפחים, נחשב רשות היחיד, וזו גם הסיבה לכך שעל הלחי המוצב בפתח המבוי להיות בגובה עשרה טפחים, מפני שהלחי הוא כמחיצה.

הבה נחקורה, האם צריך שהמחיצה המקיפה את המקום תהא בשיעור עשרה טפחים, או שמא יש צורך שהמקום יהא מוקף בגובה עשרה טפחים. אם שני הצדדים נראים זהים לחלוטין, אין זה מפני שאינכם מבינים את החקירה לעומקה, אלא מפני שעדיין לא הסברנוה כראוי.

ניתן להבין, כי כללי רשות היחיד קובעים, כי כאשר "מחיצה" מקיפה שטח, הרי הוא הופך לרשות היחיד. עתה, שומה עלינו לבדוק, "מחיצה" מהי. נכנס אל בית המדרש, נפתח ספרים ונמצא, כי "שיעור מחיצה" הוא גובה עשרה טפחים. משכך, כאשר נתבקש להכריע, אם מקום המוקף בעצי אשרה נחשב רשות היחיד, נקבע נחרצות - לא! שהרי שיעור המחיצה נכתת ואינו עומד על עשרה טפחים. משאין לפנינו "מחיצה", כיצד יהפוך השטח לרשות היחיד.

ברם, אם נניח, כי כדי להפוך מקום לרשות היחיד, אין צורך במחיצה, או יותר מכך, לגבי הקפת מקום כרשות היחיד, אין צורך ב"שיעור מחיצה", אלא אנו זקוקים לכך שאויר השטח עד גובה עשרה טפחים יהא מוקף. שימו לב! איננו דורשים שהשטח יהא מוקף ב"מחיצה", אלא שגובה עשרה טפחים מן השטח יהא מוקף. עתה, כאשר נשאל לגבי מקום המוקף בעצי אשרה, לא עומדת לנו הזכות לשלול את מעמד רשות היחיד מן המקום, שהרי השטח מוקף אל נכון עד גובה עשרה טפחים. אין צורך ב"דין" מחיצה, אלא במציאות גרידא, שעד גובה עשרה טפחים יהא מוקף, סגור - והוא מוקף וסגור.

מעתה, אומר הגאון רבי חיים זצ"ל, מאחר שדינו של הלחי לסתום את הפתח, הוא סותם אותה כראוי. גובה עשרה טפחים הנדרש ללחי, אינו מפני דיני מחיצה, אלא מפני שכך סותמים במציאות, אין צורך בדינים והגדרות אלא בסתימה בפועל. הא למדת, כי "כתותי מכתת שיעורי", אינו כותת את החפץ ומאבדו מן העולם, אלא מסיר ממנו את "שיעורו".

דף פ/א אמר רב נחמן נקטינן אחד עירובי תחומין

הנחת עירוב תחומין עבור כל בני העיר

עירובי תחומין - הרחבת תחום השבת לאלפיים אמה נוספות מחוץ לעיר, ניתן לעשות על ידי הנחת מזון מחוץ לעיר וכך קונה בעל המזון שביתה באותו מקום,

שניסה להצחיקם. גם בחתונת נכדו רקד גם רקד. דבר מה מיוחד ומסעיר חייב להתרחש, כדי לגרום לאדם גילו לערוך במו דיו סעודת מצווה ולהזמין אליה עשרות בני משפחה, חברים ומכרים. ובכן, ר' יעקב זוכה בפעם הראשונה בימי חייו לסיים מסכת במסגרת הדף היומי! שורו נא. שמונים שנה המתין, עד ש"מאורות הדף היומי" פתחו שיעור דף היומי באזור מגוריו, ומיד בתחילת לימוד מסכת שבת הודיע: "סיום המסכת שייך ליי". וכאשר סיימו את המסכת, היא אכן היתה שלו. הוא ערך סעודת סיום מפוארת, הסעודה המרגשת שחוה מימיו, כך העיד.

חשובים בני המקום, הופתעו ביותר לשמוע מפיו, כי הוא מבקש לנצל הזדמנות חגיגית זו, גם כדי להודות לקב"ה. התברר, כי במהלך לימוד מסכת שבת התעורר חשד למחלה בגופו, אך ברוך ה', לאחר בדיקות - הכל בסדר. מגיד השיעור ועמו משתתפי השיעור, השתאו. אף לא יום אחד החסיר חתן השמחה מהשתתפות בשיעור הדף היומי במהלך תקופה זו, גדושת הפחדים והחששות, ושמתם גברה כאשר הבינו, כי הסיום בו הם משתתפים מיוחד במינו. הגאון רבי יעקב בייפוס שליטי"א, אשר הוזמן לכבד את המעמד, ריגש את הנוכחים בתיאור דמות מעניינת שהתגוררה בעיירה לפני שלושים שנה, אשר נמנתה על המתפללים בבית הכנסת "שאריית הפליטה".

בית כנסת בשם "שאריית הפליטה", כשמו כן הוא, ריכוז אליו יהודים שנותרו לפליטה מן השואה האיומה, וביקשו להתכנס בצוותא לתפילה. הם לא היו צריכים לדבר על מה שהם עברו. די היה להם לשתוק יחד. אף אחד אחר אינו יכול להבין שתיקה זו מלבדם. **באותו** בית כנסת שימש כגבאי, מיוזענו, ר' יעקב פרל הי"ו, אשר פיקד ביד רמה על שיעור שבועי שנמשך בכל שבת לפני תפילת מנחה, על ידי הגרי" בייפוס שליטי"א, במסכת אבות. **בכל** שבת, חמש דקות לפני תום השיעור, היתה דלת בית הכנסת נפתחת, דמות גבוהה התגנבה חרש פנימה. הלה פסע עקב בצד אגודל אל שולי בית הכנסת והטח את אוזנו. דמותו התמירה היתה מעין ניגוד לארשת פניו המבוהלת. שאריית הפליטה. **כך** חזר על עצמו המחזה בכל שבת. מיד לאחר השיעור התקיימה במקום תפילת מנחה, בה התפלל התמיר המכונס בתוך עצמו, ואחר כך הסתלק כלעומת שבא. מעולם לא פצה את פיו, ולא יצר קשר עם מגיד השיעור.

עד לאותה שבת, בה נוצר ביניהם קשר לרגע אחד. **באותה** שבת, סיים הרב בייפוס את שיעורו, ופנה לצאת מבית הכנסת. בעודו יורד במדרגות בית הכנסת, הגיע מולו מיוזענו, מתננף ומתאמץ, ומלמל "הפסדתי, הפסדתי". הוא לא הגיב לנסיין ליצור עמו דו-שיח, בעודו ממשיך לטפס במדרגות מלמל ושב ומלמל, "הפסדתי, הפסדתי".

"ציאתי משם", סיפר הרב בייפוס, "וחשבתי לעצמי, הרי כל שבוע הוא מפסיד, מגיע חמש דקות לפני הסוף. הוא מפסיד את רוב רובו של השיעור. על מה חרה אפו שהפסיד את חמש הדקות הבודדות הללו. חמש דקות, הפסדתי???

ברם, לאחר זמן מה הבשילה בקרבי ההכרה, כי כל אחד וקביעות התורה שלו, אך הקביעות היא הקובעת אם יש לך שייכות לתורה. אותו יהודי, ככל הנראה לא מסוגל היה לקבוע השתתפות בשיעור לזמן העולה על חמש דקות, אך כאשר החמיץ את קביעותו זו, נתכרכמו פניו, "הפסדתי, הפסדתי". הוא הפסיד את כל עולמו, לא חמש דקות, את קביעות התורה שלו, והפסד זה צרב את כל יום השבת שלו, ואת כל השבוע שאחריו, אשר ניזון מקביעות התורה לה היה מסוגל.

הננו מאחלים לר' יעקב ולרעייתו תחיל, אשר טרחה ועמלה על הכנת סעודת המצווה בהתרגשות רבת, כי יזכה לסיים עוד מסכתות רבות מתוך בריאות ונחת.

יש אדם אחד שקרא את המעשה המרגש על ר' יעקב פרל הי"ד, כעשרה ימים טרם פרסומו בטור זה. מיד לאחר סיום כתיבתו, פניתי אל האחראי על מחוז הצפון וביקשתי הימנו, כי ישגרו בבחיילות אל היהודי מחזיק השיעור, אשר נושא על כתפיו את עול שיעור הדף היומי בבית הכנסת "חניכי הישיבות" ברכסים, שיהנה מפירות עמלו ויחזה בשכרו כבר בעולם הזה. הם אלמוניים, ברובם, אך מפייהם חיים מאות שיעורי הדף היומי.

שוב תודה לכם, ידידים נכבדים, בשם אלפי לומדי הדף היומי במסגרת "מאורות הדף היומי". שלנו - שלכם.

דף ע"ב

לשונות התלמוד

א. כאשר התנא או האמורא אמר שני דינים, ונראה לו למקשן שאמר שני דינים הסותרים זה את זה. אזי הוא תמה ושאל "תרתני!!" כלומר, כיצד אומר אתה שני דינים הללו והלא הם סותרים אחד את השני.

ב. כאשר התנא או האמורא אומר שני דינים, ומזין אחד נותן ללמוד את הדין השני, אזי מקשה הגמרא "תרתני!!" כלומר, הרי הוא אומר פעמיים את אותו דין ולמה לו לחזור על כך.

ג. כאשר התנא אומר בדין מסוים שצריך ב' דברים והאמורא אינו מוצא טעם לזה שצריכים את שני הדברים אשר לכאורה הם כפל, ובאחד מהם היא דק, אזי שואל "תרתני" פירוש מדוע צריכים את שני הדברים ("הליכות עולם" שער ב' פרק א' סעי' כ"ט וב"כלי הגמרא" וב"בין שמע"ה שם).

דף ע"ב כי אתא רבין א"ר ינאי: ג' מחלוקות בדבר...

מענה לשון

בדרך כלל בלשון חכמים.

ברם, במקרא מציינת מלה זו: כת, חבורה ומשמר (של כהנים), כמאמר הכתוב (דברי הימים א' כז/א): "...לכל דבר המַחֲלֻקֹת הבאה והיוצאת חדש בחדש לכל חדשי השנה, המַחֲלֻקֹת האחת עשרים וארבעה אלף".

זהו פירוש הלשון בסוגייתנו "שלוש מחלוקות בדבר": בהלכה זו נאמרו שלש דעות של שלש כתות חכמים. אי אפשר להסביר כאן שמדובר ב"ויכוח", כי במובן זה יש כאן רק מחלוקת אחת ולא שלש!

והוא רשאי להגיע עד אותו מקום בשבת קודש.

כשם שבעירובי חצרות ושיתוף מבואות, יכול אחד השכנים להקנות דבר מאכל לכל שכניו ולערב עבורם, כך גם עירוב תחומין יכול אדם אחד לעשות עבור כל בני העיר. מבעוד יום הוא מזכה דברי מאכל לכל בני העיר ומודיע, כי הרוצה יסמוך על עירובו ("שולחן ערוך" אורח סי' תי"ג).

ברם, בשונה מעירובי חצרות ושיתוף מבואות, בהם די בכמות מזון בשיעור שתי סעודות, אפילו הם אלף משפחות, הרי שבעירוב תחומין יש צורך בשיעור מזון שתי סעודות עבור כל אדם המבקש להשתתף בעירוב תחומין. אמנם, אין צורך במזון לשתי סעודות מלאות, אלא די במזון שניתן להשתמש בו בשתי סעודות, וכגון, פלח בצל אחד, מספיק עבור ליפות הפת לאדם אחד לשתי סעודות, וכדומה.

בטעם החילוק בין עירוב חצרות לבין עירוב תחומין כותב הט"ז (אורח סי' תי"א ס"ק א'), כי הצורך בעירוב חצרות נוצר בשל ריבוי הדיירים בחצר, שהרי חצר שיש בה בית אחד, אינה זקוקה לעירובי חצרות. עירוב החצרות, איפוא, נועד לשתף את השכנים יחד, ולשם כך, די בשיתופם על ידי שיעור שתי סעודות עבור כולם. שונה הוא עירוב תחומין, שאיסור התחומין נעוץ בשביתתו של כל יהודי בנפרד, ללא קשר לחבירו, וכדי להרחיב את תחומו, עליו להניח מזון שתי סעודות מחוץ לעיר. לפיכך, אם חפץ אדם לעשות עירוב תחומין עבור כל בני עירו, יניח נא מזון שיש בו שתי סעודות עבור כל אחד מבני העיר.

בפועל, כותב ה"חתם סופר" זצ"ל (שו"ת אורח סי' צ"ג), נוהגים שמניחים עירוב תחומין ציבורי, כמספר האנשים המשווער הזקוקים לעירוב, ומזכים את המזון לכל מי שירצה לזכות בו כדי לצאת מחוץ לתחום שבת.

העירוב הופך להיות שייך למשתמשים בו בשבת הראשונה: אחת השאלות שהתעוררה בנוגע לכך היא, כי בדרך כלל, אין מחליפים בכל שבוע את המזון שהונח במקום בו נעשה עירוב תחומין, אלא משתמשים בו משבוע לשבוע, כגון, פירות יבשים וכדומה, שאינם מתקלקלים. משכך, יש לתת את הדעת על כך, שהאנשים אשר השתמשו בעירוב בשבת הראשונה, זכו במזון, וכיצד זה ישתמשו בו אנשים אחרים בשבת הבאה?

ברור, איפוא, כי הפתרון נעוץ בכך, שהעורכים את העירוב יתנו ויודיעו, כי הם מקנים את המזון לחפץ בכך, לאותה שבת בלבד, ומיד לאחר השבת יפקע קניינו במזון.

דא עקא, שנחלקו הפוסקים, אם ניתן לעשות קניין אשר כזה, להקנות חפץ באופן מושלם לאחר, והקניין יפקע מאליו ללא כל מעשה מצד הקונה, ויחזור החפץ להיות של הבעלים. הרא"ש פוסק (סוכה פרק לולב הגזול סי' ל'), כי הנותן לחבירו חפץ ב"מתנה על מנת להחזיר", צריך חבירו להקנותו לו בחזרה, אלא שאם לא עשה חבירו כן, התברר שההקנאה לא חלה מראש, מפני שערך עמו תנאי, שאם לא יחזירנו לו, לא הקנה לו מעולם. נמצא, שאם היוצאים בשבת מתחום שבת, לא יקנו את המזון בחזרה לידי עורך עירוב התחומין, בשבת הבאה יאלצו להניח מזון חדש וחוזר חלילה.

זכיה לצורך רשות לאכול ללא הפרעה: הגאון רבי שמואל הלוי וואזנר שליט"א, עומד בספרו (שו"ת "שבט הלוי" ח"ו סי' מ"ד) על נידון הלכתי סבוך זה, והוא כותב, כי סברתו של בעל "עמק שאלה" (ס' קל"ב) בנושא, מיישבת היטב את הדברים, כי בעירוב תחומין אין צורך לזכות באופן מושלם בדברי המאכל שבאמצעותם נעשה העירוב, אלא די בזכיה מן הסוג הבא: שאם ילך לאכול את העירוב, אין מי שיכול לבוא ולעכב בעדו ולטעון כי אינו רשאי לאוכלו. מאחר שמניח העירוב מאפשר לכל החפץ בכך לאכול ממנו, די בזכיה זו. כלומר, אין צורך ב"בעלות" על המאכל, ודי ב"זכות" שיש לו לאוכלו, אם ירצה בכך. מעתה, אין ההולכים בשבת צריכים להקנות בחזרה את המאכל לבעליו, שהרי מעולם לא הפך להיות שלהם, אלא הם קיבלו זכות אכילה בלבד. [ועיי"ש מה שהביא, שהשיגו על דברי העמק שאלה, בדעת תורה סי' שס"ו, ועיי"ש מה שכתב לצדד גם לדבריהם להקל בעירובי תחומין דרבנן, כדעת הרמב"ם שא"צ להקנות בקניין בחזרה].

עירוב תחומין בנתיבי איילון: בגליון 340 עסקנו בכך, שיש צורך בעריכת עירוב תחומין בין שני צידי נתיבי איילון. נציין בעניין את שכתב לנו הרה"ג ר' אברהם יהודה הלפרין שליט"א, רב קהילת "עבודת ישראל" קוזניץ בתל אביב, כי הוא ערך "עירוב תחומין" כדי לאפשר לחפצים בכך ללכת בין שני חלקי העיר תל אביב החצויים על ידי נתיבי איילון. פרטים ניתן לברר בטל: 050-5676657

דף ע"ד/א מקום פיתא

הדלקת נר חנוכה - היכן?

אחד הנידונים הרווחים בהלכות חנוכה, הוא מקום הדלקת הנרות. את נרות החנוכה על האדם להדליק במקום מגוריו. השאלה היא, איפוא, אלו נתונים קובעים את מקום מגוריו של האדם. נידון זה מתעורר בכל חנוכה מחדש בהיכלי הישיבות, לגבי בחורי הישיבה האוכלים במקום אחד וישנים במקום אחר. היכן ידליקו?

מקום הלינה או מקום האכילה: סוגייתנו היא היחידה בתלמוד, המתייחסת להגדרה הלכתית זו, בנוגע להלכות עירובין. הן לגבי עירובי חצרות והן לגבי עירובי תחומין, יש צורך להגדיר היכן מקומו של האדם. בסוגיות הנלמדות בימים אלו, מובאת מחלוקת רב ושמואל, לגבי אדם האוכל במקום אחד וישן במקום אחר, האם "מקום פיתא" – מקום אכילת הפת, הוא הקובע, או "מקום לינה" הוא הקובע. להלכה נפסק (ישולחן ערוך" סי' ש"ע סעי' ה'), כי מקום האכילה קובע.

את ההקבלה בין דיני עירובין לדיני חנוכה, עורך ה"ט"ז (סי' תרע"ז ס"ק ב'), אשר כתב, כי מגמרתנו ראיה לשיטת הרשב"א (הובאו ברמ"א שם) הסובר, כי אדם הלך במקום אחד ואוכל במקום אחר, ידליק נרות חנוכה במקום אכילתו, מפני ששם עיקר דירתו. ה"ט"ז מסייג הלכה זו, לאדם שיש לו שתי דירות קבועות, באחת הוא ישן ובזולתה הוא אוכל. ברם, כאשר אדם המתארח אצל חבירו, בוודאי אינו מדליק בבית חבירו, אלא בביתו. הוא מסיים את דבריו: "הגם שראיתי קצת בני אדם, בשעה שאוכלים בסעודה אצל אדם אחר, שולחים אחר נרותיהם ומדליקים שם... וטעות היא בידם, ואינם מבינים דבר זה".

זאת ועוד, גם האוכל בקביעות במקום אחר, לא לעולם יקבע דינו להדליק במקום אכילתו. בגמרתנו נידונה שאלה לגבי תלמידי ישיבה האוכלים בבית אנשים ולנים בישיבה. רב ששת פסק, כי במקרה זה מקום לינתם קובע ולא מקום אכילתם. הגמרא מסבירה זאת בכך, שהתלמידים בוודאי היו מעדיפים לאכול במקום לינתם, חלף האכילה בבתי אנשים אחרים. כך גם נפסק להלכה לגבי עירובי תחומין (ישולחן ערוך" סי' ת"ט סעי' ז'), כמו גם לגבי עירובי חצרות (ישולחן ערוך" סי' ש"ע סעי' ה' במג"א ופמ"ג ובביאור הלכה בשם ראשונים).

לאור האמור, הדין נותן, כי בני הישיבות שיחיו צריכים להדליק נרות חנוכה במקום אכילתם. אך ורק כאשר מקום האכילה רחוק מבית המדרש, ומקום השינה קרוב לבית המדרש, עליהם להדליק במקום השינה, כפי הסברה הנזכרת, שהתלמידים היו מעדיפים לאכול במקום לינתם, ולפיכך, שם נקבע מקומם. אכן, מובא בשם ה"חזון איש" זצ"ל, כי הוא הורה לבחורי ישיבות להדליק בחדר האוכל.

אמנם, יש המצדדים בסברות לחלק, כי חדר האוכל מקום אחד הוא לכל בני הישיבה, ואין מיוחד בו מקום לכל בחור, לעומת מקום הלינה שהוא פרטי לכל בחור. לפי סברה זו, לעולם יש להדליק במקום הלינה (עיי' שו"ת "אגרות משה" או"ח ח"ד עמ' קכ"ח).

סברה נוספת קיימת לצדד בהדלקת נרות בחדר הפנימיה, כי נרות חנוכה נועדו לפרסום, ובחדר הפנימיה שוהים שעות רבות יותר מאשר בחדר האוכל (עיי' שו"ת "מנחת יצחק" ח"ז סי' מ"ח). יש אומרים, כי גם ה"חזון איש" זצ"ל יעץ, שלכתחילה יאכלו בחדר השינה בחנוכה, לצאת ידי כל ספק (ראה קונטרס "ימי החנוכה" עמ' ס"ד בשם הגר"ח קנייבסקי שליט"א).

7
נושאים בשבוע

30
נושאים בחודש

360
נושאים בשנה

השבוע הזה, ילדי "מאורות הדף היומי"
ידעו את התשובות לשאלות הבאות:

- מה זה עירוב חצרות?
- האם משפחות המתגוררות באלם גדול צריכות לעשות עירוב חצרות?
- מהם "לחיים" ומהו "לח"י"?
- מדוע הפרק השביעי של מס' עירובין נקרא "חלוץ"?
- מה שיעור מתייבא?
- איך תתכן מחיצה נעלמת מן העין?

אבא,
גם אני רוצה!

1-700-70-87-88

הדף שלך לנצח !

גם אתה יכול להנציח את יקירך
בגמרות המיוחדות שבהוצאת מאורות הדף היומי.

התקשר עוד היום
להנצחה במס' פסחים - שקלים היוצאת לאור עולם
25000 לומדי השיעורים בדף היומי ילמדו לעילוי הנשמה, הפונצחת בדף הגמרא.
לפרטים: 03-6164725 (שלוחה 109 - שי')

מהדורת "ותלמודו בידו"
נותר מספר תאריכים פנויים במסכת פסחים חודשים סבת-אייר

מהדורת "נר תמיד"

לעילוי נשמת
הרב **יחזקאל הרטמן** ז"ל
ב"ר שלום ז"ל נלב"ע י"ח כסלו תשל"ז
ת.נ.צ.ב.ה.
הונצח ע"י נכדיו שיחיו למשפחת פורטוביץ

לעילוי נשמת
מרת **יפה אסתר ריגר** ע"ה
ב"ר דב ז"ל נלב"ע י"ח כסלו תשס"ג
ת.נ.צ.ב.ה.
הונצחה ע"י בנה והמשפחה שיחיו בני ברק

לעילוי נשמת
מרת **שרה הולנדר** ע"ה
ב"ר אהרון לייב ז"ל נלב"ע י"ט כסלו תש"ס
ת.נ.צ.ב.ה.
הונצחה ע"י בעלה הר"ר **שמחה ישראל הולנדר** שיחיה